

Dizabilități intelectuale

Cuprins

Participanții	1	Dificultăți suplimentare	17
Dizabilități intelectuale	2	Sugestii	19
Capacitate intelectuală	3	Adaptări	23
Capacitate adaptativă	4	Adaptări organizatorice	24
Debut în perioada de dezvoltare timpurie	5	Adaptări ale spațiului	25
Participanții	6	Adaptări tehnice	25
Terminologie	7	Metode și tehnici de predare	26
Clasificare	9	Metoda explicației	27
Cauze	11	Metoda demonstrației	29
Incidență	13	Metoda de instruire ghidată	29
Principalele	14	Anexa: Exerciții în cadrul atelierului..	32
dificultăți	14	Nu înțeleg!	32
Participanții	16	Anexa: Exerciții în cadrul atelierului..	33

Participanții

Încercați să vă amintiți dacă ați intrat vreodată în contact cu persoane care au dizabilități intelectuale. Împărtășiți-vă propriile experiențe, concentrându-vă asupra aspectelor de comunicare care vi s-au părut dificile. Povestiți grupului cum v-ați simțit în acea situație, precum și impresiile dvs. generale despre contactele cu persoane care prezintă dizabilități intelectuale.

Dizabilități intelectuale

Dizabilitățile intelectuale sunt definite ca tulburări care apar în perioada timpurie a dezvoltării copilului și care sunt caracterizate printr-o capacitate intelectuală și un comportament adaptativ semnificativ sub medie.

Trei aspecte importante ies în evidență în această descriere a dizabilităților intelectuale:

- **Capacitate intelectuală**
- **Capacitate adaptativă**
- **Debut în perioada de dezvoltare timpurie**

Fiecare dintre ele va fi explicată detaliat mai jos.

Capacitate intelectuală

Capacitatea intelectuală este capacitatea de a gândi, care le permite oamenilor să se descurce în situații noi. Aceasta este măsurată prin teste de inteligență.

Unitatea de măsurare a nivelului de inteligență demonstrat în cadrul testelor se numește coeficient de inteligență (IQ). Un IQ sub 70 arată că persoana respectivă prezintă dizabilități intelectuale.

Inteligența este în primul rând determinată genetic, este constantă, nu se modifică în urma instruirii și nu este ceva ce poate fi învățat.

Aproximativ 95% dintre oameni au un IQ cuprins între 70 și 130. Valoarea medie a IQ-ului este de 100. Dacă ea este mai mică de 70, se presupune prezența dizabilității intelectuale.

Capacitate adaptativă

Capacitatea adaptativă se referă la modul în care o persoană face față în mod eficient cerințelor obișnuite ale vieții și la abilitatea sa de a îndeplini standardele de independență personală pentru o anumită grupă de vârstă, mediu sociocultural și condiții comunitare.

Comportamentul adaptativ implică următoarele:

- Abilități de comunicare
- Abilități sociale
- Competențe școlare/profesionale
- Independență personală
- (...)

Comportamentul adaptativ este în primul rând un comportament învățat, rezultat în urma formării/reabilitării.

Debut în perioada de dezvoltare timpurie

Debutul afecțiunii, adică prima manifestare a dizabilității, se referă la perioada de dezvoltare a copilului (mai exact, copilăria și adolescența). Manualul american de clasificare definește strict faptul că prima dizabilitate trebuie să se manifeste până la vârsta de 18 ani.

Dizabilitatea intelectuală nu înseamnă doar obținerea unui scor mic la testele de inteligență.

Dizabilitățile intelectuale sunt diagnosticate de către un specialist pe baza unor proceduri de diagnosticare extinse, în primul rând prin testarea capacității intelectuale și de adaptare. Dacă nu există probleme legate de adaptare, nu se poate stabili un diagnostic de dizabilitate intelectuală.

Participanții

Notați cât mai mulți termeni pe care-i cunoașteți și care desemnează sau ar putea fi asociați cu persoanele ce prezintă dizabilități intelectuale. Scrieți rapid și nu vă faceți griji în legătură cu caracterul adecvat, moralitatea sau posibilele conotații negative ale termenului în acest moment. După ce terminați de scris, puteți citi lista individual și discutați în grup despre caracterul adecvat al termenilor pe care i-ați scris.

Terminologie

Termenii pentru acest tip de dizabilitate s-au schimbat foarte des. Iată câteva dintre cei mai des folosiți:

- Idiot, imbecil, cretin
- Deficient intelectual
- Slab de minte
- Retardat mintal

Toți acești termeni sunt învechiți și nu mai sunt utilizați!

Termenul care a fost folosit cel mai mult timp (în istoria recentă) este “retard mintal”. În latină, retardio semnifică a frâna, a întârzia. Așadar, o persoană cu retard mintal e rămasă în urmă, e întârziată în dezvoltare sau are o dezvoltare înceată.

Termenul de retard mental este încă valabil, dar noile clasificări ale bolilor l-au înlocuit cu “dizabilități intelectuale”. Recomandarea generală este de a utiliza noul termen.

Termenii corecți pentru dizabilitate și persoana afectată de aceasta sunt dizabilități intelectuale și persoane cu dizabilități intelectuale.

Clasificare

În acest scop, vom folosi categoriile și termenii din edițiile anterioare ale manualelor de clasificare, care sunt încă în vigoare în prezent. Numerele din paranteze indică IQ-ul.

- Retard mintal ușor (50–69)
- Retard mintal moderat (35–49)
- Retard mintal sever (20–34)
- Retard mintal profund (<20)

- **Dizabilități ușoare**

Persoanele cu dizabilități intelectuale ușoare pot avea unele dificultăți de învățare. La vârsta adultă pot fi capabile să lucreze, să ducă o viață relativ independentă și să dezvolte relații sociale. Pentru aceasta, au adesea nevoie de sprijin specializat.

- **Dizabilități moderate**

Persoanele cu dizabilități intelectuale moderate prezintă o întârziere semnificativă în dezvoltarea lor, dar multe dintre ele pot atinge un anumit grad de independență în ceea ce privește îngrijirea de sine, stabilirea

de relații sociale și finalizarea educației școlare.

- **Dizabilități intelectuale severe**

Persoanele care prezintă acest tip de dizabilități sunt dependente de asistență continuă din partea oamenilor din mediul lor social.

- **Dizabilități intelectuale profunde**

Persoanele cu dizabilități intelectuale profunde au limitări serioase în ceea ce privește îngrijirea de sine, comunicarea și mobilitatea.

Cea mai mare parte a persoanelor afectate aparține categoriei de retard mintal ușor.

Cauze

Există o serie de factori, în principal biologici și, într-o mai mică măsură, psihosociali, care sunt asociați cu conceptul de dizabilități intelectuale. Toți acești factori pot fi clasificați în trei categorii în funcție de momentul apariției lor:

- Prenatali (în timpul sarcinii)
- Perinatali (în timpul nașterii)
- Postnatali (în perioada copilăriei)

Următoarele circumstanțe sunt asociate cu diagnosticul de dizabilitate intelectuală, procentul estimat de cazuri fiind menționat între paranteze:

- **Afectare timpurie în perioada embrionară (30%)**
- **Influențe ale mediului (15%-20%)**
- **Probleme în timpul sarcinii și nașterii (10%)**
- **Probleme cauzate de un factor ereditar (5%)**
- **Probleme de sănătate apărute în copilărie sau adolescență (5%)**

Următoarele aspecte sunt asociate cu diagnosticul de dizabilitate intelectuală: un exemplu de afectare timpurie în perioada embrionară este sindromul Down. Problemele din timpul sarcinii și nașterii sunt reprezentate de infecții, leziuni și malnutriție. Factorii ereditari pot conduce la apariția Sclerozei tuberoase și Sindromului X fragil.

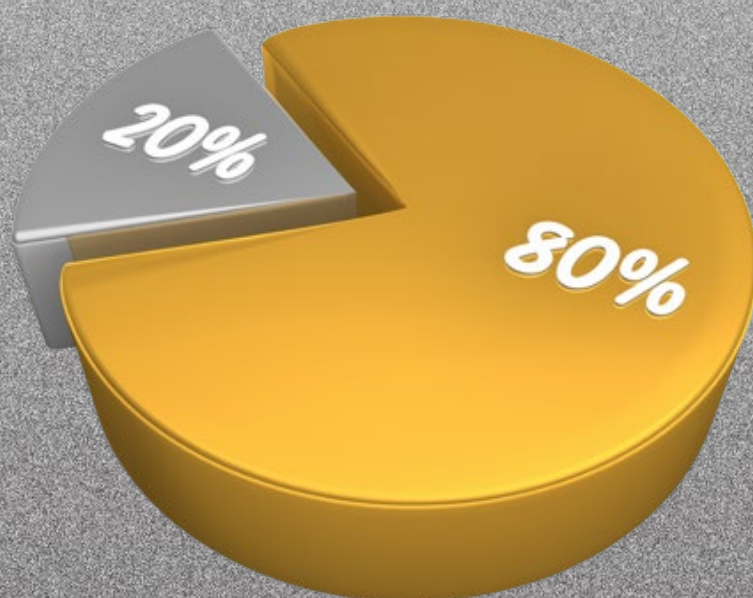
Cauza unui număr mare de dizabilități intelectuale este necunoscută!

Incidență

Informațiile privind incidența persoanelor diagnosticate cu o afecțiune/stare de dizabilitate intelectuală variază de la 1 (DSM-IV) la 3% (OMS).

Este mai des întâlnită la băieți decât la fete. Pe măsură ce gradul de afectare crește, proporția persoanelor afectate scade. Prin urmare, cel mai mare număr de cazuri diagnosticate se încadrează în categoria dizabilităților intelectuale ușoare (peste 80%), urmate de dizabilități intelectuale moderate și apoi dizabilitățile intelectuale severe și profunde (care reprezintă mai puțin de 20% din pondere în comun).

Principalele dificultăți

Principalele dificultăți cu care se confruntă adesea persoanele cu dizabilități intelectuale sunt descrise mai jos:

- **Memorie slabă**
Memoria lor poate fi semnificativ mai slabă, atât în ceea ce privește memorarea de conținut nou, cât și atunci când este vorba despre a-și reaminti ceva ce au învățat deja.
- **Dificultăți de atenție**
Sunt întâmpinate dificultăți în direcționarea atenției către o activitate, precum și dificultăți în menținerea atenției asupra respectivei activități.

- **Dificultăți privind abstractul**

Gândirea acestor persoane este, de obicei, foarte concretă, așa că le este extrem de dificil să înțeleagă concepte abstracte și situații imaginare.

- **Dificultăți de vorbire**

Limbajul copiilor cu dizabilități intelectuale poate fi mai puțin dezvoltat comparativ cu limbajul altor copii.

- **Înțelegere mai slabă**

Unii adulți prezintă o folosire și o înțelegere generală mai slabă a limbii.

- **Neîndemânare generală**

Abilitățile motorii timpurii prezintă întârzieri în dezvoltare, iar mai târziu, cel mai adesea este prezentă o stângăcie generală.

- **Abilități sociale slabe**

Abilitățile sociale sunt puțin dezvoltate.

- **Experiență emoțională săracă**

Experiența lor emoțională este, de obicei, simplă și legată de evenimente concrete.

- **Personalitate**

Personalitatea le este caracterizată de o structură simplă.

Participanții

În grupuri mici, discutați principalele caracteristici ale dizabilităților intelectuale. Imaginați-vă o fetiță de trei ani, Inge, și mediul social, căruia i se spune că Inge prezintă acum o întârziere clară în dezvoltare, că diagnosticul probabil este dizabilitate intelectuală și că va fi afectată de această dizabilitate pe tot parcursul vieții. Scrieți un text u în care să descrieți cursul viitor al vieții lui Inge. Împărtășiți opiniile dumneavoastră principale cu ceilalți.

Dificultăți suplimentare

Multe tulburări și dizabilități de neurodezvoltare, psihiatrice și alte tulburări și dizabilități medicale coexistă cu dizabilitățile intelectuale. Cele care apar adesea simultan sunt enumerate mai jos:

- Epilepsie
- Paralizie cerebrală / alte tulburări de mișcare
- Probleme senzoriale
- Dificultăți comportamentale
- Probleme de sănătate mintală

Multă vreme s-a crezut că persoanele cu dizabilități intelectuale nu pot fi afectate de alte tulburări psihice (psihiatrice), însă aproximativ un sfert dintre acestea au un diagnostic suplimentar legat de sănătatea mintală.

Sugestii

Sugestii pentru o comunicare reușită: Exprimare

Atunci când vorbiți, este recomandabil să folosiți cuvinte comune și propoziții simple și scurte. Este bine să evitați conceptele abstracte și termenii de specialitate. Încercați să vă concentrați pe chestiuni concrete, să puneți întrebări clare și să faceți pauze mai lungi atunci când vorbiți.

Sugestii pentru o comunicare reușită: Dați instrucțiuni de lucru

Atunci când se oferă instrucțiuni de lucru, sarcinile mai complexe trebuie să fie împărțite în activități mai mici. Trebuie să dați o instrucțiune separată pentru fiecare activitate și să verificați dacă instrucțiunea respectivă a fost înțeleasă. După aceea, trebuie să le permiteți să pună în practică instrucțiunile. Urmăriți îndeaproape în timp ce fac acest lucru și oferiți un feedback continuu cu privire la ceea ce au realizat.

Sugestii pentru o comunicare reușită: Verificați înțelegerea

Atunci când se verifică înțelegerea, este important să cereți persoanei să repete instrucțiunile primite, așa cum le-a înțeles. Astfel veți putea să completați părțile omise și să corectați orice inexactitate. Este o idee bună să verificați din nou dacă a înțeles, cerându-i să reproducă verbal procedurile (“Vă rog să-mi repetați instrucțiunile ca să pot verifica dacă ați înțeles corect!”).

Evitați întrebarea: “Ați înțeles ce am spus?” pentru că ea va fi urmată, de obicei, de un răspuns simplu de tip “da” sau “nu” care vă va lămuri prea puțin despre modul în care au înțeles de fapt sarcina.

La final este bine să verificați de două ori dacă au întrebări, să-i încurajați să noteze instrucțiunile pe hârtie și să urmăriți modul în care este îndeplinită sarcina atribuită.

Sugestii pentru o comunicare reușită: Oferiți feedback

Atunci când oferiți feedback, este important s-o faceți imediat după finalizarea sarcinii, fără întârziere.

Feedback-ul trebuie să fie întotdeauna onest, fără denaturări în niciun sens.

Precizați în mod clar ce s-a greșit și dați instrucțiuni specifice (repetate) despre cum poate fi îmbunătățită realizarea sarcinii. Este indicat să verificați dacă noile instrucțiuni au fost înțelese și să vedeți dacă e nevoie de clarificări suplimentare. Urmăriți modul în care se execută instrucțiunile.

Este important să urmăriți comportamentul general al persoanei pentru a identifica confuzia, lipsa de claritate sau nevoia de sprijin suplimentar. Pe parcursul întregului proces este necesar să acordați atenție motivației, să încurajați și să mențineți motivația prin aplicarea diferitelor metode creative. Este important ca procesul educațional să se desfășoare în spații care au cât mai puțini factori de interferență.

Sentimentul de frustrare este des întâlnit în comunicarea cu persoanele cu dizabilități intelectuale din cauza nevoii frecvente de a repeta conținuturi care au fost deja spuse de mai multe ori. Este extrem de important să aveți răbdare în timpul comunicării, să repetați lucrurile de câte ori este necesar și să arătați că acceptați persoana în întregul ei, împreună cu dizabilitățile sale.

Adaptări

Adaptări în contextul educației informale a adulților:

- **Adaptări organizatorice**
- **Adaptări ale spațiului**
- **Adaptări tehnice**

Adaptări organizatorice

Înainte de a avea oportunitatea de a preda persoanelor cu dizabilități intelectuale, este important să fiți deschis în ceea ce privește acceptarea lor și să vă comunicați intenția direct.

Țineți cont de faptul că persoanele cu dizabilități intelectuale pot participa într-o măsură mai mare sau mai mică la majoritatea activităților de educație non-formală și că succesul lor depinde în parte de modul în care vă adaptați procesul de predare.

Dacă aveți participanți cu dizabilități intelectuale, este posibil ca aceștia să aibă nevoie de mai mult timp pentru a stăpâni conținutul, așa că trebuie să țineți cont de acest lucru atunci când alcătuiți cursul. Uneori va fi necesar să adaptați în prealabil conținutul cursului în mod special pentru o persoană cu dizabilități intelectuale, ceea ce poate însemna materiale și sarcini speciale.

Adaptări ale spațiului

Este important ca spațiul să fie bine luminat, aerisit și ca zonele comune principale să fie marcate în mod clar cu panouri care să indice destinația lor.

Unele persoane cu dizabilități intelectuale au probleme cu orientarea spațială, dacă observați acest lucru, oferiți-le ajutor.

Adaptări tehnice

Adaptările tehnice pot include orice instrument sau tehnologie care vă permit să transmiteți mai bine cunoștințe unei persoane cu dizabilități. Nu există reguli generale aici, cu excepția faptului că trebuie să fiți foarte creativi și să comunicați cu elevii dumneavoastră.

Metode și tehnici de predare

Metode și tehnici de predare în
contextul educației informale a
adulților:

- **Metoda explicației**
- **Metoda demonstrației**
- **Metoda de instruire ghidată**

Metoda explicației

Dacă printre participanții dumneavoastră se află persoane cu dizabilități intelectuale, fiți pregătiți să adaptați conținutul pe care îl predați. Uneori va trebui să simplificați domeniul de aplicare, alteori terminologia și complexitatea exprimării, iar câteodată dinamica prelegerii.

De cele mai multe ori, va trebui să vă dați seama singuri pe care dintre aceste tehnici va trebui să le folosiți, având în vedere că, de cele mai multe ori, persoanele cu dizabilități intelectuale nu se văd pe ele însele ca atare și nici nu pot verbaliza în mod clar adaptarea de care au nevoie.

Un lucru pe care-l puteți face este să pregătiți o prezentare scrisă simplă a cursului pe care s-o oferiți participantului cu dizabilități intelectuale.

Alocați ceva timp în cursul prelegerii pentru a discuta cele mai importante concepte și principii cu participantul care are dizabilități intelectuale.

Dacă este acceptabil pentru
dumneavoastră, puteți face acest lucru
și la 15 minute după curs.

Folosiți un limbaj simplu (expresii
simple de zi cu zi, structură simplă
a propozițiilor), dar asigurați-vă că
mențineți o poziție +/+, în care vă
respectați partenerul de conversație ca
pe un adult.

Metoda demonstrației

Dacă aveți un participant cu dizabilități intelectuale, faceți demonstrația doar pentru el și continuați cu o explicație simplă și precisă. Puteți permite participantului să încerce singur, dar cu supraveghere și îndrumare.

Nu lăsați demonstrația să se transforme într-un joc, dacă nu acesta a fost scopul inițial.

Metoda de instruire ghidată

Se va stabili de comun acord cu participantul.

Participanții

YSunteți organizatorul unui curs intitulat “O scurtă introducere în filosofie”. Un adult cu dizabilități intelectuale care dorește cu adevărat să participe la curs a depus o cerere. Ce adaptări aveți în vedere pentru curs, având în vedere dizabilitățile pe care le are participantul?

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Anexa: Exerciții în cadrul atelierului

Nu înțeleg!

Materiale necesare: oameni

Instrucțiuni: modificați următoarele
concepte astfel încât un elev de clasa a
treia să le poată înțelege.

- **Viteză**
- **Condensare**
- **Motor cu ardere internă**
- **Curcubeu**

Scop: Persoanele cu dizabilități
intelectuale au capacitatea de a înțelege
concepte complexe și abstracte. Este
suficient să se folosească cuvinte, sunete,
gesturi sau alte instrumente de explicare
care le sunt familiare și obișnuite și pe
care le folosesc ele însele. Simplificarea
conținutului este un exercițiu bun pentru
creierul dumneavoastră, faceți-o!!

Anexa: Exerciții în cadrul atelierului

Marțian

Materiale necesare: hârtie și
creion, oameni

Instrucțiuni: Imaginați-vă că sunteți un marțian. Faceți o listă cu cele mai ciudate obiceiuri pământene. Pentru fiecare element de pe listă, gândiți-vă cât de acceptabil este pentru voi și dacă aveți o alternativă mai bună. Comentați-le în grup.

Scop: Normele sociale pe care respectăm reprezintă niște reguli și le învățăm pe măsură ce creștem. Doar pentru că le urmăm, nu înseamnă că acestea sunt singurele corecte. Uneori, persoanele cu dizabilități intelectuale nu se comportă în conformitate cu aceste norme, și este bine să ne amintim că ele nu sunt nepoliticoase, ci doar că nu acceptă aceste reguli.

Aflați mai multe: Dizabilități intelectuale

JoinIN: European Network for
Inclusive Higher Education

Guidelines on the inclusion of
people with intellectual disabilities
in adult literacy services

Peanut Butter Falcon
(2019)

I Am Sam
(2010)